

Somogyváry Gyula

1895. április 21-én született német származású családban, Fülesen vitéz Somogyváry (Freissberger) Gyula író, költő, parlamenti képviselő.

Édesapja a Széchenyi-uradalom nagyecenki gazdatisztje volt. Később Somogyvárra költöztek, ahol a családfő gróf Széchenyi Imre uradalmában vállalt munkát, így az író gyerekkora nagy részét itt töltötte. Ide járt iskolába is, majd édesapja halála után a család Budapestre költözött, Gyula itt érettségizett. Tizenhárom évesen már írt egy vidéki lapba, tanulmányai befejezése után 1914-ben színházi és irodalmi cikkei jelentek meg.

A világháború kitörése után önként jelentkezett a hadseregbe, besorozták a 29. honvéd gyalogezredbe, ahol a kiképzés, majd a tartalékos tisztiskola elvégzése után 1915. május elsejével tartalékos zászlósként kezdte meg szolgálatát, mint szakaszparancsnok. Összesen harminchat hónap frontszolgálatot teljesített az orosz, a román és az olasz harctéren. Vitézségéért 1915-ben megkapta a II. osztályú vitézségi érmet, melyet számos további kitüntetés is követett. Hadnaggyá, majd a háború végén főhadnaggyá léptették elő, a háború nagy részében zászlóalj-segédtszti beosztásban teljesített szolgálatot. 1929-ben háborús helytállásáért Horthy Miklós kormányzó vitézzé avatta, ekkor magyarosította nevét Somogyváryra.

1921-ben folytatta hírlapírói munkásságát a Magyar Távirati Iroda munkatársaként, ahol a vidéki osztály vezetőjének nevezték ki. Itt a vidéki hírszolgálat megszervezése mellett politikai, külügyi és esztétikai témájú cikkeket írt. Versei „Gyula-diák” írói néven jelentek meg, központi

témájuk a trianoni békediktátum igazságtalansága és a revízió kérdése volt. E két (polgári és írói) név szorosan a sikert hozó világháborús trilógiája első kötetének megjelenése után kapcsolódott össze.

Somogyváry Gyula 1928-ban került a Magyar Rádióhoz, dramaturgként, helyettes igazgatóként és irodalmi igazgatóként dolgozott. Ő honosította meg Magyarországon a hangjátékot, a „hangjáték” szó magyar elnevezése is a nevéhez fűződik. Ekkorra már sorra jelentek meg regényei és verseskötetei is, amelyek nagy népszerűségnek örvendtek. A „Kitagadottak” és a „Hűség” című drámáit nagy sikerrel játszotta a Nemzeti Színház, utóbbi a „rongyos gárda” hőseinek állított emléket, és Sopronban is teltház előtt játszották. „Virágzik a mandula” című regényét angol, német és olasz nyelvre is lefordították. Az „És mégis élünk”, és „A város meg a sárkány” című regényei soproni témájúak. Az első regény az igazi hazafiság regénye, a szereplők izgalmas története a népszavazásig vezet, ahol Sopron a leghűségesebb magyar városnak bizonyult. A másik mű az 1270-es években, IV. (Kun) László idején játszódik, Sopron város tanácstagjait a történelem kegyetlen választás elé állította: dönteniük kellett a Haza iránti Hűség, valamint a Halál között, melyben a tét a becsületük, illetve gyermekeik élete volt.

1935-ben Csornán országgyűlési képviselőnek választották a Nemzeti Egység Pártja jelöltjeként, majd négy év múlva újraválasztották. Részt vett a Gömbös-féle Fajvédő Párt, illetve az Ébredő Magyarok Egyesülete megalapításában, Gömbös Gyula hívének számított. Képviselőként azonban elítélte nemzetiszocializmust, valamint a nyilas hungarizmust, szót emelt a zsidótörvények ellen, és nem is szavazta meg azokat. Gyakran bírálta nyilvánosan a német politikát, erőszakossága miatt. Beválasztották többek között a Petőfi Társaságba is, amely 1876-1944 között a magyar irodalom legjobbrait tömörítette, olyan nagyságok voltak tagjai, mint Jókai Mór, Mikszáth Kálmán vagy Móra Ferenc. Egyes versei a korszak mindenki által ismert költeményeivé váltak. 1944. március 21-én a GESTAPO letartóztatta és a mauthauseni koncentrációs táborba hurcolta. Miután kiszabadult, a kommunisták ugyanolyan ellenségként kezelték, mint a nyilasok, feleségétől, Praznovszky Irmától született, addigra már két felnőtt gyermekét sem kímélték, lányát koholt vádakkal tíz éves Gulag-fogságra ítélték, fiát szovjet hadifogságban tartották. Somogyváry szorgalmasan írt, publikálni sehol sem engedték, állami nyugdíját megvonták, és 1950-ben minden korábban megjelent könyvét is betiltották és begyűjtötték megsemmisítésre, mint „fasiszta irodalmat”. Ugyanebben az évben az ÁVH vádemelés nélkül internálta a kistarcsai internálótáborba. Egészsége megromlott, 1953-ban a Mosonyi úti ÁVH rabkórházba szállították, útközben szívrohamban életét veszítette.

2012. december 22-én vitéz Somogyváry Gyulát posztumusz Magyar Örökség-díjjal tüntették ki.

Irodalom:

Kiss Balázs: A világháború elfelejtett írója - vitéz Somogyváry Gyula In: Katonaujság, 2011. 3. sz.

Cs. Kovács Attila: A Rábaköz mártír országgyűlési képviselője In: Kisalföld, 2015. (70. évf.) 47. sz. p. 9. február 25.